

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Sextvs. Vtrum personæ poßint prædicari de nominibus
essentialibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

&c. Consequentia verò probatur; quia ad veritatem loquutionum, non solum oportet considerare res significatas, sed etiam modum significandi; ergo si Deus ex modo significandi naturaliter habet, ut possit supponere pro persona, essentia verò ex modo significandi id non habet sed oppositum, sequitur ut Deo possint attribui propria personarum, non autem essentia.

Expositio Textus.

AD INTELLIGENTIAM præsentis articuli, & præsertim responsionis ad quintum argumentum valde necessariae sunt sex ille regulæ, quas supra q. 32. a. 2. cont. 4. ex doctrina D. Th. posuimus ex quibus elucet, quamnam verè & congruè possint attribui nominibus divinis abstractis, tam notionalibus vel personalibus quam essentialibus; i.

Lege præterea, quæ scribunt in hunc articulum Torres, Zumel. Mol. & Vasq. ex quibus tres primi notant Holcot de errore, quod dixerit nullam posse reddi rationem falsitatis huius propositionis, *essentia generat*: sed ecclesiam ex divina revelatione illam damnasse. Sed Vasq. illum ab iniuria vindicat.

Notat etiam Ripa in dictis interpretibus, scilicet Canariensi & Zumel. discrimen ab eis perperam assignatū inter alicuius termini suppositionem & verificationem, quod nullum esse contendit. Sed hæc minimè utilitatis est questio.

Denique observa longè diversam esse rationem harum propositionum, *essentia generat*, aut *generatur*, & *essentia communicatur*; Nam primæ duæ sunt falsæ & hæreticæ; postrema vera est & Catholica, ut aduertit & explicat Vasq. An verò communicabilitas sit de essentia divinitatis, id est, an sit eius prædicatum essentialiale, disputabimus infra q. 41. a. 5.

CIRCA responsionem ad secundum vide argumenta, quæ refert Iauel. & soluit ex Capr. in i. dist. 5. q. 1.

Circa responsionem ad ultimum argumentum vide, quæ supra diximus q. 33. a. 1. de illa propositione *Pater est principium totius deitatis*.

ARTICULVS SEXTVS.

Utrum persona possint prædicari de nominibus essentialibus.

207.
1. dist. 4. q. 3.
2. a. 2. ad 5.

AD Sextum sic proceditur. Videtur, quod persona non possint prædicari de nominibus essentialibus concretis, ut dicatur, *Deus est tres persone*, vel *est trinitas*. Hæc enim est falsa, *Homo est omnis homo*: quia pro nullo suppositorum verificari potest. Neque enim *Sor. est omnis homo*, neque *Plato, neg.*, aliquis alius. Sed similiter ista, *Deus est trinitas*, pro nullo suppositorum naturæ diuinæ verificari potest. Neque enim *pater est trinitas*, neque *filius*, neque *Spiritus sanct.* Ergo hæc est falsa, *Deus est trinitas*.

2. Præterea. Inferiora non prædicantur de suis superioribus, nisi accidentali prædicatione: ut cum dico, *Animal est homo*: accidit enim animali esse hominem. Sed hoc nomen, *Deus*, se habet ad tres personas, sicut commune ad inferiora, ut Damasc. dicit. Ergo videtur quod nomina personarum non possint prædicari de hoc nomine, *Deus*, nisi accidentaliter.

Sed contra est, quod August. dicit in lib. de fide ad Pe. Credimus unum Deum, unam esse diuini nominis trinitatem.

Respon. Dicendum, quod (sicut iam dictum est) licet nomina personalia vel notionalia adiectiua, non possint prædicari de essentia: tamen substantiua possunt propter realem identitatem essentia & persone. Essentia autem diuina non solum idem est realiter cum una persona, sed cum tribus. Unde & una persona & duæ & tres, possunt de essentia prædicari: ut si dicamus, *essentia est pater*, & *filius*, & *Spiritus sanctus*. Et quia hoc nomen *Deus*, per se habet quod supponat pro essentia (ut dictum est) ideo sicut hæc est vera, *essentia est tres persone*, ita hæc est vera, *Deus est tres persone*.

Ad Primum ergo dicendum, quod (sicut supra dictum est) hoc nomen *homo* d per se habet supponere pro persona, sed ex adiuncto habet quod stet pro natura communi. Et ideo hæc est falsa, *homo est omnis homo*. quia pro nullo supposito verificari potest. Sed hoc nomen *Deus* per se habet, quod stet pro essentia. Unde licet pro nullo suppositorum diuina natura hæc sit vera, *Deus est trinitas*, est tamen vera pro essentia: quod non attendens Porrethanus, eam negauit.

Ad secundum dicendum, quod cum dicitur, *Deus vel diuina essentia est pater*, est d prædicatio per identitatem, non autem sicut inferioris de superiori: quia in diuino non est verisimile, & singulare. Unde d sicut est per se ista, *pater est Deus*, ita & ista, *Deus est pater*: & nullo modo per accidens.

Forma Textus.

CONCL. est. Nomina personalia vel notionalia adiectiua non possunt prædicari de essentia abstractè sumpta: substantiua verò possunt prædicari de essentia, tam in abstracto, quam in concreto. Tres habet partes hæc conclusio. Prima pars, videlicet adiectiua notionalia siue personalia non prædicari de essentia abstractè sumpta, probata fuit in articulo præcedente. Secunda verò pars, videlicet substantiua prædicari de essentia abstractè concepta, probatur. Essentia diuina idem est essentialiter non solum cum una persona, sed cum tribus; ergo & una persona, & duæ, & tres possunt de essentia prædicari: ut si dicamus, *essentia est Pater*, & *filius* & *Spiritus sanctus*. Tertia denique pars, nimirum substantiua notionalia prædicari de essentia concretè sumpta, probatur. Hoc nomen *Deus* per se habet, quod supponat pro essentia; ergo sicut hæc est vera, *essentia est tres persone*: ita hæc est vera, *Deus est tres persone*.

Expositio Textus.

STATUITUR tertia pars conclusionis contra Gilb. Porreth. affirmantem hanc esse falsam, *Deus est Trinitas siue tres persone*, ut hic ait S. D. ad primum, & aduertit Torres. Sed Vasquez pro Gilb. ex parte defendit Vasq. dicens Gilb. solum docuisse Deum aliquando poni pro essentia, & tunc concedendum esse simpliciter Deum esse suam deitatem; quia sic Deum ex natura rei ab ea non distinguebat; aliquando verò supponi pro persona, & tunc dici non posse, *Deus est sua deitas*; quia personam a deitate ex natura rei distinguebat. Quare (inquit) eodem modo negaret hanc propositionem, *Deus est tres persone*, si *Deus* supponeretur pro essentia; at si supponeretur pro personis, eam concederet in aliquo sensu; quando nimirum pro omnibus collectiue poneretur. Nam si pro aliqua tantum, eam sine dubio negaret, sicut etiam Thomista. Hæc ille. In quibus verbis duor sunt

Z 2 sunt

*Quidam pro
Gilbertore
sunt.*

sunt manifestè falsa. *Primum* est, Porrect. ob A
solam distinctionem ex natura rei negaturum
illam propositionem, Deus est tres personæ.
Nam si ita est, Scotus etiam & eius Schola ean-
dem propositionem negarent, quam tamen
Catholicè confitentur. *Secundum* est, quod sup-
ponit, videlicet Porrectanum cognouisse in
hoc nomine Deus duplicem personalem sup-
positionem, scilicet pro omnibus collectivè &
pro aliqua tantum: nullam enim suppositionem
personalem huic Deo tribuebat: arbitrabatur
enim relationes, & consequenter personas esse
Deo extrinsecus affixas, & consequenter reali-
ter ab eo distinctas. Dicamus itaque cum D.
Th. & Torrensi Porrect. simpliciter negasse di-
ctam propositionem, quam postea definiuit
Concilium Later. ut dicitur in cap. *Damnamus
de summa Trinitate, & fide Catholica* per hæc ver-
ba: *Vna quadam summa res est, incomprehensibilis
quidem, & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, & fi-
lius, & Spiritus sanctus, tres simul personæ, ac sigil-
latim qualibet earum.* Argumenta verò Porre-
ctani sunt ea, ut ait Torres, quæ proponit &
soluit S. Th.

*An prædica-
tur aliquid
de Deo per
accidens.*

Aduerte præterea Canariensem hic disputare,
num de Deo prædicetur aliquid per accidens
siue accidentaliter: & sustinet partem negantem
ut tutiorem: quamvis oppositam non rejiciat.
Sed logica distinctione valde trita, quam et-
iam hic tangit Vasquez, absoluitur difficultas.
Nam si sermo sit de prædicato accidentali, quod
est accidens reale & prædicamentale distinctum
contra substantiam, negandum est quidquam
de Deo accidentaliter prædicari. Si verò lo-
quamur de accidente prædicabili, prout à Por-
phyrio diffinitur, certum est multa de Deo
accidentaliter prædicari, ut esse dominum, crea-
torem, saluatorem & similia: quo sensu dicitur
etiam hæc esse per accidens formaliter loquen-
do, Deus est Pater.

CONTROVERSIA VNICA.

*An hæc propositiones sint per se & formales: Pater
est Deus: Deus est Pater: Deus est Trinitas, vel tres
personæ: essentia est Pater: essentia est tres perso-
næ.*

*Sententia
Explicitorum*

IAVELLVS supra quest. 33. art. 3. dicit qua-
tuor. *Primum* est. Prædicatum hoc Deus sum-
ptum in recto non est de intellectu patris. *Secundum*.
Hæc non est formalis, Pater est Deus. Quod idem
affirmat quest. 30. art. 4. *Tertium*. Si
prædicatum Deus sumatur in obliquo, est de
intellectu patris; quia pater est quid subsistens
paternitate distinctum in Deo. *Quartum*. Pater
non est de intellectu Dei, nec in recto, nec in
obliquo. Sed in hoc art. ait hanc, Pater est Deus,
esse per se formaliter & identicè: hanc verò,
Deus est pater, esse per se tantum identicè.

Sylu. dicit duo. *Primum*. Omnis propositio
per se videtur formalis. *Secundum*. Hæc pro-
positio, Deus est pater, non est per se propriè, eo
modo quo de perfectitate loquitur Logicus: nisi
forte secundo modo perfectitatis reductiue, aut
per se impropriè, id est oppositè ad per acci-
dens, quod est accidens, & quod potest inesse
& non inesse: & per accidens, id est extrin-
secè denominans: & per accidens, id est per a-
liud: & per accidens, quia prædicatum non est
de ratione subiecti: & per accidens, ad per se
logicè primo modo.

Torres dicit duo. *Primum*. Ista, Pater est
Deus, Pater est deitas, vel natura diuina, aut
essentia diuina, est per se & essentialis. *Secundum*.
Prædicationes, in quibus personæ diuinæ, aut
earum Trinitas, aut relationes ipsarum, aut a-
ctus illarum notiones prædicantur de Deo,
aut natura diuina, nullo modo sunt per acci-
dens, sed per se. Eandem sententiam sequitur
Molina dicens tamen hanc, Deus est Pater, non
esse per se essentialem.

Valentia dicit hanc propositionem, Deus est
Trinitas, esse per se; quia prædicatum est de in-
trinseca ratione subiecti.

Vasquez dicit sex. *Primum*. Hæc propositio,
diuinitas est pater, est per se tantum identicè.
Secundum. Hæc, Deus est pater, est per se in
sensu formali, ac proinde ei licet addere par-
ticulam in quantum, & secundum quod ipsum,
hoc modo: Deus secundum quod Deus, vel in-
quantum Deus est Pater. *Tertium*. Hæc pro-
positio, Deus in quantum Deus est Pater, est per
se in secundo modo. *Quartum*. Hæc propositio,
Pater est Deus, est in primo modo dicendi per
se. *Quintum*. Hæc, Pater est Deus, est directè
propositio, illa verò, Deus est Pater, videtur
habere speciem indirecte. *Sexum*. Non licet
dicere Pater eo est Pater quo Deus, & eo est
Deus quo Pater: quoniam hoc modo loquendi,
non tantum significatur prædicatum per se cõ-
uenire subiecto, sed etiam eodem formaliter
constitui subiectum; & prædicatum, in ratione
talis, quod est falsum.

Suar. lib. 4. de Trin. c. 6. & 7. dicit quinque.
Primum. Deitas est pater, est per se identicè. *Se-
cundum*. Hæc propositio, Deus est pater, est
per se formalis in secundo modo: proprius ta-
men dicitur esse identica. *Tertium*. Hæc pro-
positio, Deus est Trinitas, est per se in secundo
modo, siue supponat pro hoc Deo comuni-
ter subsistente, siue collectivè pro tribus per-
sonis. *Quartum*. Hæc, Deus in quantum
Deus est Trinitas, vera est, si dictio illa, in qua-
rum, non reduplicet rationem formalem, per
quam conuenit prædicatum, sed tantum radi-
calem. *Quintum*. Hæc est per se essentialiter, Pa-
ternitas est essentia, licet quo ad formam præ-
dicationis non sit per se, ut significat S. Th. de
potentia, q. 8. a. 2. ad 6. dicens neutram harum
esse per se, videlicet essentia est paternitas, &
paternitas est essentia.

Hic MULTA supponenda sunt, quæ supra
latè probauimus questione vigesima octaua, arti-
culo secundo, controuersia prima: Præcipua verò
sunt quatuor. *Primum*: inter essentiam & rela-
tiones nullam esse distinctionem actualem ex
natura rei sed virtualem seu fundamentalem
tantum. *Secundum*: essentiam secundum se esse
de intrinseca ratione relationis, & e contra.
Tertium: sumendo essentiam, ut idem est quod
substantia latè sumpta, & relationem secundum
suam completam & integram rationem, essen-
tiam intimè claudi in relatione, & e conuerso.
Quartum: sumendo essentiam præcisè & rela-
tionem præcisè, neutrum esse de ratione alte-
rius intrinseca.

Secundo observandum est posse aliquam pro-
positionem esse per se dupliciter. Vno modo
propriè, scilicet perfectitate logica: & hoc
dupliciter, quod attinet ad rem præsentem, sci-
licet in primo, vel in secundo modo dicendi
per se. Alio modo impropriè, & hoc tripli-
citer.

Resolutio.
Ex rationi-
bus essentia,
relations
& persona,
& distinctio
ne propositio-
num per
se, & diffi-
rentia præ-
dicationis i-
dentica, &
formalis o-
stenditur
veritas &
differentia
propositio-
nis, de quib.
est questio.
& concili-
tur dicta D.
Thom.
Propositio
per se mul-
tiplex.

Propositio
per accidens
quatuor mo-
dis.

Propositio i-
dentica, &
formalis
quæ sit.

De hac pa-
ter est Deus

citer; primò quia prædicatum non potest non inesse subiecto, vt hæc, coruus est niger: secundò quia non denominat extrinsecè, vt hæc, Tullius est Cicero: tertio quia non prædicatur per aliud, sed immediatè secundum se, vt cum dico, Petrus est quantus. Ex opposito verò dicitur propositio per accidens quatuor modis: primò quia prædicatū significat aliquid, quod non est de quidditate aut ratione formali subiecti: secundò quia prædicatum significat aliquid extrinsecus adiacens subiecto, nec conuenit ei ab intrinseco, vt in hac, Petrus est albus: tertio quia significat aliquid extrinsecè denominans, sine quo res potest esse, vt in hac, Sortes sedet, vel est in foro: quartò quia significat aliquid per aliud, vt albedo est quanta.

Tertio sciendum est duplicem esse prædicationem, scilicet identicam & formalem: quæ distinguitur in quidditatiuam & denominatiuam. Identica prædicatio est, cum eadem rem significant prædicatum & subiectum, siue illam significant sub eadem ratione, vt cum dico, vestis est indumentum: siue sub diuersa, vt cum dicitur, actio est passio: siue in Deo, essentia est sapientia, & intellectus est voluntas. Formalis autem prædicatio est, quando prædicatū est forma, vel significatur vt forma subiecti: & quando prædicatum includitur in conceptu subiecti, dicitur formalis quidditatiua, vt in hac, homo est animal, vel homo est rationalis, vel homo est animal rationale. Cum verò prædicatum dicit formam accidentalem inhaerentem subiecto, vt in hac, homo est albus: vel extrinsecam, vt Petrus est in foro: vel etiam quando prædicatum conuenit subiecto in secundo modo, etiam si realiter non distinguatur à subiecto, vt in hac, ens est vnum vel bonum, est prædicatio formalis denominatiua. Ex quo sequitur, vt nō solum omnis quidditatiua propositio, sed quædam etiam denominatiua sit identica, & non tantum formalis.

Ex dictis sequitur primò hanc esse per se & formalem quidditatiuam: *Pater est Deus*. Nam in diuinis essentia significatur per modum forme, vt supra dixit S. Th. in hac q. a. 3. quæ forma est tota quidditas diuinæ personæ. Et vniuersaliter loquendo, cum prædicatur natura in concreto de suo supposito, prædicatio est per se in primo modo, & formalis quidditatiua ob dictā causam; quia scilicet natura forma quædam est totalis sui suppositi, cuius est tota quidditas. Vnde Caiet. supra q. 30. a. 4. dixit in hac propositione, *Pater est Deus*, prædicatum esse essentiale: & in hac q. a. 3. ait S. Doct. nomina essentialia tam adiectiua, quàm substantiua significare formam, quæ est essentia. Cum igitur essentialis nomen in concreto prædicatur in diuinis de persona vna vel pluribus, est prædicatio per se formalis & quidditatiua, non minus quàm cum species aut genus, aut differentia aut tota diffinitio prædicatur de vno vel pluribus indiuiduis. Pro hoc facit id, quod supra notauimus q. 32. a. 2. controu. 4. in explicatione quartæ regulæ ex Angelico Doctore in tertio sententiarum, dist. 5. in fine, in expositione litteræ dicente substantiua significare non tantum formam, sed etiam suppositum formæ: atque idè posse prædicari ratione vtriusque. Et quando prædicantur ratione suppositi, dici prædicationem per identitatem: quando autem ratione formæ, dici per denominationem siue informationem, quæ est magis propria prædicatio, quia termi-

ni in prædicato tenentur formaliter. Adiectiua verò solam (inquit) significant formam, & idè non possunt prædicari nisi per informationem. Hæc ibi S. Doct. Cum autem nominibus abstractis nulla significetur informatio, sed magis formæ separatio: concretis autem vocibus forma significetur, vt in re cuius est forma, vt actu illam informans, ac suum esse conferens & denominans: consequens est abstracta prædicata non efficere sensum formalem sed identicum: concreta verò formam significantia, præsertim adiectiua, reddere sensum formalem. Quo fit, vt hæc non sint formales, sed identicæ, *Pater est Deus*, *Pater est essentia*, *Paternitas est essentia*, vel *deitas*, *Persona diuina est essentia*. Nam etsi deitas & essentia sint modo nostro intelligendi forma seu quidditas diuinæ personæ, his tamen abstractis nominibus non significatur vt informans, & quidditatiuè denominans sed vt realiter eadem cum persona.

Sequitur præterea ex supradictis hanc non esse formalem, *Deus est pater*: Nam subiectum significat naturam, quæ concipitur, vt forma suppositi: prædicatum autem est suppositum, cuius formam intelligimus esse naturam; igitur nullo modo formalis est dicta propositio. Sed quia suppositum in diuinis & natura non sunt duæ sed vna res, idè propositio est identica, cum prædicatur persona de natura. An autem sit per se, respondet hic affirmatiuè Sanctus Doctor ad secundum dicens: *Cum dicitur Deus, vel diuina essentia est Pater, est prædicatio per identitatem, non autem sicut inferioris, de superiori: quia in diuinis non est vniuersale, & singulare. Vnde, sicut est per se ista, Pater est Deus: ita & ista, Deus est Pater, & nullo modo per accidens*. Quam responsionem explicans Caiet. ait duplicem esse prædicationem per se, scilicet identicam, & formalem: inter quas statuit differentiam, quod identica per se non vocatur absolute per se, sed cum determinatione dicitur per se identica: at verò formalis dicitur absolute per se.

Et per hoc conciliat diuersa dicta D. Thom. quæ videntur contraria; nam in questione octaua de potentia Dei a. 2. ad 6. negat esse prædicationem per se, cum paternitas prædicatur de essentia: & ait in processu ex simili prædicatione constante incidere fallaciam accidentis: hic autem affirmat dictam prædicationem esse per se. Ibi namque loquitur de prædicatione per se formali, hic autem de per se identica, cum ait hanc, *Deus est Pater*, esse per se & nullo modo scilicet quo ad identitatem esse per accidens, & tamen interuenit fallacia accidentis quo ad formalitatem. Et hoc idem significauit S. D. in 1. dist. 4. q. 2. a. 2. ubi sic loquitur: *Quia in diuinis est omnino indifferentia nature ad suppositum: & idè nec est ibi vniuersale, nec particulare. & idè sicut verè prædicatur essentia de persona, ita & è conuerso: sed verum est quòd quantum ad modum significandi, plus habet de proprietate propositio, in qua prædicatur essentia, quàm in qua prædicatur persona cum prædicatum se habeat loco formæ. & ibidem ad 3. sic ait: In diuinis non est aliquid accidentale, nec est ibi vniuersale, & particulare, & idè nihil dicitur ibi per accidens, neque per consequens sicut in creaturis, sed tantum attenditur ibi aliud, & aliud modus significandi. Hæc ibi. Cuius oppositum videtur dicere loco superius allegato de potentia, ubi subiungit in fine responsionis: *Licet enim in Deo, nullum sit accidens, est**

De his pater
est deitas:
pater est es-
sentia, &c.

De hac, Deus
est Pater.

Conciliamur
dicta D. Th.

tamen quadam similitudo accidentis, in quantum ea A
qua de se inuicem prædicantur secundum accidens, &
differunt ratione, sunt vnum subiecto. Sed ex præ-
dicta distinctione facile conciliantur, vt pa-
tet.

Alium mo-
dus concili-
andi.

Possunt etiam hæc & alia similia, quæ videtur
pugnantia, conciliari dicendo nihil in Deo
prædicari per accidens, vt à substantia diuer-
sum & inhærens: aliquid tamen prædicari per
accidens & extrinsecè denominans, sine quo
res potest esse, quomodo relationes temporales
ad creaturas de Deo dicuntur per accidens.
Et præterea aliquid de Deo prædicari per ac-
cidens, quia non est de eius propria ratione; &
hoc modo prædicatur Pater, & qualibet alia B
diuina persona de Deo; quia Deus præcisè cō-
ceptus non includit in sui ratione Patrem aut
paternitatem, quamuis, vt diximus, ob summā
Dei simplicitatem & idēitatem naturæ & sup-
positi, sit prædicatio per se identica. Quod du-
pliciter potest explicari. Primò logicè loquen-
do cum Cai. in 3. parte q. 16. a. 2. dicendo pro-
positionem illam, *Deus est Pater*, posse esse per
se & per accidens, quia prædicatio per se postu-
lat, vt æqua de æquis, aut maiora de minoribus
prædicentur, est prædicatio per accidens,
vt si dicam, animal est homo: iam autem supra
sape diximus hoc nomen *Deus* secundum se,
feu naturaliter supponere pro natura com-
muni tribus personis; igitur cōmunius est no-
men Dei, quam nomen Patris aut Trinitatis.
Dicitur enim nomen Dei, de filio & Spiritu S.
qui nec simul nec singuli sunt Pater aut Trini-
tas; igitur hæc erit per accidens, *Deus est Pater*:
& similiter hæc, *Deus est Trinitas*. Si verò tollatur
communitas ab hoc nomine *Deus*, & re-
stringatur ad supponendum pro Patre, erit æ-
quale prædicatum subiecto, cum dicitur, *Deus*
est Pater: & erit prædicatio per se, non tamen
formalis sed identica.

D: hæc
Deus est
Trinitas.

Comparatio
quadruplex
inter rela-
tionem, &
essentiam.

Secundo potest explicari præfata doctrina ex
ijs, quæ latè diximus supra q. 28. a. 2. controuer-
sia prima, & in primo fundamento reduximus
ad quatuor capita. Nam si contemplerur ef-
sentiam & relationes prout sunt à parte rei, aut
etiam secundum integram vtriusque rationem,
vnum intrinsecè claudit alterum, & ideo sem-
per vnum de altero prædicatur per se: & consi-
derata prædicatione quo ad prædicatum à par-
te rei, formalis est. Sicut à parte rei, vna est &
simplicissima ratio formalis essentia, & rela-
tionis in Deo: quamuis secundum nostrum mo-
dum concipiendi superius explicatum sit tan-
tum identica. Si verò essentiam & relationes
præcisè concipiamus, prout vnum ab alio di-
stinguitur modo nostro intelligendi: sic vnū
non prædicatur de altero per se formaliter, sed
tantum identicè, & accidentaliter est prædicatio
relationis de essentia; quia dicitur minus com-
mune de magis communi: & prædicatum est ex-
tra rationem formalem subiecti, & è contra:
prædicatio verò essentia de relatione ob ean-
dem causam erit accidentaliter; quia scilicet ef-
sentia sic præcisè concepta est extra rationem,
siue conceptum relationis. Et hoc est, quod di-
xit S. Th. de potentia in dicta responsione ad sextū,
vbi eandem rationem adduxit.

Comparatio
personæ ad
essentiam.

De persona verò ad essentiam comparata a-
liter dicendum est: includit enim persona re-
lationem & essentiam intrinsecè, & ideo tam
relatio quam essentia, dicuntur per se de per-

sona: & sumendo essentiam in concreto,
prædicatur formaliter de persona vt ante di-
ximus.

Denique sequitur ex prædictis has propositio-
nes, *Deus est Pater*, vel *Deus est Trinitas*, non es-
se per se in secundo modo sed in primo, si lo-
quamur de per se identicè. Probatur sequela:
quia prædicatum non est passio, aut aliquid
passioni simile consequens ad subiectum: & ef-
sentia licet sit communis secundum rem, non
tamen est communis vt vniuersale, sed tanquā
vna res tribus indentificata realiter abinuicem
relatiuè distinctis, quæ in eius etiam ratione,
tam secundum se, quàm etiam apud nos inte-
grè sumpta, clauduntur intrinsecè, quamuis
non secundum rationem communicabilis; igitur
cum de Deo prædicatur vna vel plures aut
etiam omnes simul personæ, est prædicatio per
se in primo modo, cuius similis non reperitur
in creaturis.

Hæc: Deus
est Pater, &
Deus est Tri-
nitas, est per
se in primo
modo.

PRIMA CONCL. Non omnis propositio per se
est formalis, sed quedam est identica, & quedam
formalis. Hæc patet ex dictis.

Conclusio-
nes dedu-
ntur, & pro-
bata.

SECUNDA CONCL. Hæc propositio, *Pater est*
Deus, est per se in primo modo, & formalis.

TERTIA CONCLUSIO. Hæc propositio,
Deus est Pater, vel *Deus est Trinitas*, non est per
se formalis in secundo modo, & multò minus in pri-
mo.

QUARTA CONCL. Theologicè loquendo ea-
dem propositio, scilicet *Deus est Pater*, vel *Trinitas*,
est per se identica in primo modo, sumendo Deum
prout est secundum se, & prout à nobis concipitur in-
tegro & completo conceptu. Probatur; quia sic in-
cludit intrinsecè essentiam & relationes, vt o-
stensum est de mente D. Tho. in supra allegata
controu. q. 28. a. 2. Sed quoniam essentia sem-
per à nobis concipitur vt communior: & præ-
terea supposita nec sunt, nec significantur vt
formæ, idcirco nec verè est, nec rectè dicitur
per se formalis, quamuis ex parte, siue secun-
dum quid naturam sapiat propositionis forma-
lis ob dictam causam; quia scilicet prædicatum
includitur in ratione subiecti.

QUINTA CONCL. Logicè loquendo, dicta pro-
positio est per accidens. Probatur; quia prædi-
catur inferius de superiori.

SEXTA CONCL. Hæc non sunt formales,
sed identica, *Pater est Deus*, vel *essentia*, *Paterni-
tas est essentia*, vel *deitas*, *essentia*, vel *deitas est Pa-
ter*, aut *paternitas*, *Trinitas est essentia*, vel *deitas*,
Essentia est Trinitas. Hæc patet ex dictis.

CONTRA secundam concl. argumentatur Ia-
uel. Absolutum non prædicatur in recto præ-
dicatione quidditatiua & formali de respecti-
uo; ergo hæc non est formalis, *Pater est Deus*.
Antecedens probatur; quia relatiuum & abso-
lutum sunt opposita. Resp. antecedens esse fal-
sum de relatiuo subsistente comparato ad ab-
solutum, vt suppositum ad naturam. Ad pro-
bationem negatur assumptum. Relatiuum enim
& absolutum in diuinis non sunt opposita; nā
vt ait S. Thom. de pot. q. 8. a. 2. ad 9. vnitas ef-
sentia nō opponitur distinctioni relationum.
Et ibidem ad 2. ait nullam substantiam, quæ est
in genere, posse esse relationem: quia est definita
ad vnum genus: sed diuinam essentiam esse
supra omne genus, & comprehendere in se om-
nium generum perfectiones.

Ob. cont. 2.
concl.

CONTRA tertiam conclus. argum. Vasq. & Ob. cont. 3.
post eum Suar. Pater non comparatur Deo, vt
de essentia illius, sed vt persona per se illi con-
ue-

Ob. cont. 3.
concl.

ueniens, & necessario: contra verò Deus est de A
essentia Patris, & cuiusvis diuinæ personæ: ergo hæc, Deus est Pater, est per se formalis in secundo modo. Respondetur, licet pater non sit de essentia Dei præcisè sumpti, est tamen de ratione quidditatiua Dei secundum eius integrum conceptum, & non est aliquid consequens Dei quidditatem in suo integro conceptu consideratam.

CONTRA quartam concl. sunt argumenta Turriani soluta supra q. 28. a. 2.

Obi. cont. 5. CONTRA quintam argumentatur dictus expositor: quia in Deo nihil prædicatur secundum accidens. Resp. falsum esse assumptum. Quomodo verò suè quo sensu dicatur aliquid de Deo B per accidens, satis ostendimus.

Solut. CONTRA sextam arg. idè expositor. Sicut ens intrinsecè & essentialiter continetur in omnibus rebus, ita ut oēs res intrinsecè & essentialiter sint ens: sic diuina essentia intrinsecè & essentialiter continetur in omnibus diuinis tam absolutis quam respectiuis; ergo quidquid in Deo reperitur essentialiter, est diuina essentia; ergo personæ, relationes & Trinitas essentialiter continet naturam diuinam seu deitatem, & ipsa est de intellectu & essentia eorū; ergo hæc, Pater est deitas, vel natura diuina, aut essentia, est per se, & essentialis. Respondetur, si sermo sit de per se, & essentiali identica, conceditur totum argumentum: Si verò loquatur de per se, & essentiali formali, negatur vltima consequentia: quoniam in prædicatione non significatur essentia ut informans, sed ut quædam res secundum se; quia significatur abstractè, & ideo est per se tantum identica non autem formalis.

Obi. cont. 6.

Solut. Ad Primum ergo dicendum, quod essentialia attributa non sic appropriantur personis, ut eis esse propria asserantur, sed ad manifestandum personas per viam similitudinis, vel dissimilitudinis: ut dictum est. * Vnde nullus error fidei sequitur, sed magis manifestatio veritatis.

Ad secundum dicendum, quod si sic appropriarentur essentialia attributa personis, quod essent eis propria, sequeretur, quod vna persona se haberet ad aliam in habitudine forme. Quod excludit August. in 6. de Trinit. ostendens, quod pater non est sapientia quam genuit, quasi solus filius sit sapientia, ut sic pater, & filius simul tantum possint dici sapientia, non autem pater sine filio. Sed filius dicitur sapientia patris, quia est sapientia de patre sapientia. Vterque enim per se est sapientia, & simul ambo vna sapientia. Vnde pater non est sapiens sapientia quam genuit, sed sapientia, quæ est sua essentia.

conuenit tamen, ut per aliqua magis manifesta declaratur. Essentialia verò attributa, sunt nobis magis manifesta secundum rationem, quam propria personarum: quia ex creaturis, ex quibus cognitionem accipimus, possumus per certitudinem deuenire in cognitionem essentialium attributorum, non autem in cognitionem personalium proprietatum, ut supra dictum est. † Sicut igitur similitudine vestigi vel imaginis in creaturis inuenta, vimur ad manifestationem diuinarum personarum, ita & essentialibus attributis. Et hæc manifestatio personarum per essentialia attributa, appropriatio nominatur.

Possunt autem manifestari personæ diuinæ per essentialia attributa dupliciter. Vno modo per viam similitudinis, sicut ea, quæ pertinent ad intellectum, appropriantur filio, qui procedit per modum intellectus, ut verbum. Alio modo per modum dissimilitudinis, sicut potentia appropriatur patri (ut August. dicit) quia apud nos patres solent esse propter senectutem infirmi, ne tale aliquid suspicemur in Deo.

Ad Primum ergo dicendum, quod essentialia attributa non sic appropriantur personis, ut eis esse propria asserantur, sed ad manifestandum personas per viam similitudinis, vel dissimilitudinis: ut dictum est.

* Vnde nullus error fidei sequitur, sed magis manifestatio veritatis.

Ad secundum dicendum, quod si sic appropriarentur essentialia attributa personis, quod essent eis propria, sequeretur, quod vna persona se haberet ad aliam in habitudine forme. Quod excludit August. in 6. de Trinit. ostendens, quod pater non est sapientia quam genuit, quasi solus filius sit sapientia, ut sic pater, & filius simul tantum possint dici sapientia, non autem pater sine filio. Sed filius dicitur sapientia patris, quia est sapientia de patre sapientia. Vterque enim per se est sapientia, & simul ambo vna sapientia. Vnde pater non est sapiens sapientia quam genuit, sed sapientia, quæ est sua essentia.

Ad Tertium dicendum, quod licet essentialiale attributum secundum rationem propriam sit prius quam persona secundum modum intelligendi: tamen in quantum habet rationem appropriati, nihil prohibet propriam personam, esse prius quam appropriatum. Sicut color posterior est corpore, inquamum est corpus: prius tamen est naturaliter corpore albo, inquamum est album.

Sensus quasi.

QVOD SIT appropriari, colligitur ex litera in corpore, & ad primum. Est enim non fieri proprium, sed accommodari alicui personæ propter peculiarem rationem, quæ in ea reperitur ad manifestationem eiusdem, ut significatur in textu, & aduertit Torres, quem sequitur Molina; & appropriatum est attributum accommodatum alicui personæ, E &c.

Forma Textus.

RESPONDET S. D. duabus conclusionibus ad quæsitum.

PRIMA CONCL. est. Conueniens fuit ad manifestationem fidei essentialia attributa personis appropriari. Probatur. Manifestatio personarum per essentialia attributa appropriatio nominatur, sed conueniens est diuinis personis per essentialia attributa manifestari: ergo conueniens fuit, &c. Maior relinquitur ut nota ex quid nominis

Z 4

ARTICVLVS SEPTIMVS.

Utum nomina essentialia sint approprianda personis.

208. AD Septimum sic proceditur. Videtur, quod nomina essentialia non sint approprianda personis. Quod enim potest vergere in errorem fidei, vitandum est in diuinis: quia ut Hieron. * dicit, ex verbis inordinate prolatis incurritur hæresis. Sed ea que sunt communia tribus personis appropriare alicui, potest vergere in errorem fidei: quia potest intelligi, quod vel illi tantum personæ conueniant, cui appropriantur, vel quod magis conueniant ei quam alijs. Ergo essentialia attributa non sunt approprianda personis.

2. Præ. Essentialia attributa in abstracto significata, significant per modum forme. Sed vna persona non se habet ad aliam ut formam: cum ab eo, cuius est forma, supposito non distinguatur. Ergo essentialia attributa maxime in abstracto significata, non debent appropriari personis.

3. Præ. Proprium prius est appropriato. Proprium enim est de ratione appropriati. Sed essentialia attributa secundum modum intelligendi sunt priora personis, sicut commune est prius proprio: ergo essentialia attributa non debent esse appropriata.

Sed contra est, quod Apostolus dicit 1. Cor. 1. Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam.

Respondeo. Dicendum, quod ad manifestationem fidei, conueniens fuit essentialia attributa personis appropriari. Licet enim trinitas personarum demonstratione probari non possit (ut supra dictum est *)

q. 32. art. 1.

In corp. art.

Li. 6. de tri. c. 2. adiuncta. 1. 10. 3.

D

E &c.